

สารพันเรื่องยา

โดย : กลุ่มงานเภสัชกรรม โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

เรื่อง : ญ.วงขวัญ ธาระระ

ยาฉีดน้ำไขข้อเทียม อีกทางเลือกสำหรับรักษาโรคข้อเข่าเสื่อม

โรคข้อเข่าเสื่อมเป็นโรคข้อที่พบได้ในช่วงวัยกลางคนและพบมากเมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น เนื่องจากข้อเข่าเป็นข้อขนาดใหญ่ที่รับน้ำหนักร่างกายโดยตรงและมีการใช้งานมานาน โดยเฉพาะในคนอ้วน ผู้ที่ใช้งานข้อเข่าไม่ถูกต้องเป็นประจำ เช่น นั่งยองๆ หรือนั่งงอขา เป็นต้น ส่งผลให้กระดูกอ่อนผิวข้อเสื่อมสภาพ เกิดการสึกกร่อนอย่างช้าๆ น้ำไขข้อลดลง จึงมีอาการปวดข้อ ข้อบวม ข้อติด มีเสียงกรอบแกรบในข้อขณะเคลื่อนไหว เดินได้น้อยลง จนอาจส่งผลให้เกิดข้อโก่งงอและพิการได้

● ยาฉีดน้ำไขข้อเทียมคืออะไร

น้ำไขข้อเทียมคือ กรดไฮยาลูโรนิก (Hyaluronic Acid : HA) ที่สังเคราะห์ขึ้นให้มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับน้ำไขข้อของมนุษย์ เพื่อใช้ทดแทนกรดไฮยาลูโรนิกจากธรรมชาติซึ่งเป็นสารสำคัญในน้ำไขข้อ สกัดได้จากแบคทีเรีย หงอนไก่ และสารสังเคราะห์ มีคุณสมบัติเหนียวและยืดหยุ่น ดูดซับแรงกระแทกได้ดี มีแหล่งที่มาและขนาดโมเลกุลแตกต่างกัน โดยผู้ที่มีข้อเข่าเสื่อมจะมีปริมาณความเข้มข้นและน้ำหนักโมเลกุลของสารไฮยาลูโรนิกน้อยกว่าปกติ

● ผลข้างเคียงจากการใช้ยาฉีดน้ำไขข้อเทียม

จะเกิดอาการปวดบริเวณที่ฉีดภายหลังการฉีดยานานเป็นชั่วโมงหรือวัน แต่อาการปวดไม่รุนแรงและหายได้เอง สามารถบรรเทาอาการปวดได้ด้วยการพักใช้ข้อเข่าหลังฉีดอย่างน้อย 48 ชั่วโมง และประคบเย็นบริเวณที่ปวด

ปัจจุบันยังมีหลักฐานไม่เพียงพอที่จะสนับสนุนหรือคัดค้านการใช้ยาฉีดน้ำไขข้อเทียม ยาฉีดน้ำไขข้อเทียมจึงถือเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการรักษาผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมระยะที่เสื่อมไม่มากที่ใช้วิธีการรักษาโดยไม่ใช้ยา เช่น การทำกายภาพบำบัด การใช้อุปกรณ์ช่วย ผู้ป่วยที่ฉีดแล้วไม่ได้ผล และผู้ป่วยที่มีข้อห้ามใช้ยาต้านอักเสบที่ไม่ใช่สเตียรอยด์ แต่อย่างไรก็ตามยาฉีดน้ำไขข้อเทียมมีราคาค่อนข้างสูงและเป็นยานอกบัญชีหลักแห่งชาติ จึงอาจไม่ครอบคลุมสิทธิการรักษาในผู้ป่วยบางราย ทั้งนี้การรักษาโรคข้อเข่าเสื่อมนั้นมีหลายวิธี ขึ้นอยู่กับอาการและความรุนแรงของโรค แพทย์จึงอาจเลือกรักษาโดยใช้ยาหลายชนิดที่ออกฤทธิ์ต่างกันร่วมกันได้

● ประโยชน์ของยาฉีดน้ำไขข้อเทียม

ยาฉีดน้ำไขข้อเทียมมีประสิทธิภาพเทียบเท่ายาต้านอักเสบที่ไม่ใช่สเตียรอยด์ (NSAIDs) แต่ออกฤทธิ์ช้ากว่า จากการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างยาฉีดน้ำไขข้อเทียมและยาฉีดสเตียรอยด์เข้าข้อพบว่า ในช่วง 4 สัปดาห์แรก ประสิทธิภาพไม่แตกต่างกัน แต่หลังจากสัปดาห์ที่ 5 - 13 ยาฉีดน้ำไขข้อเทียมจะมีประสิทธิภาพมากกว่า สำหรับประโยชน์ของยาฉีดน้ำไขข้อเทียมมีดังนี้

- ลดอาการปวดและการอักเสบของข้อเข่า
- ช่วยหล่อลื่นและลดแรงกระแทกของข้อเข่า ทำให้ข้อเข่าเคลื่อนไหวได้สะดวกมากขึ้น ข้อไม่ติดขัด
- ช่วยกระตุ้นการสร้างใหม่ของน้ำเลี้ยงข้อ
- ช่วยชะลอการผ่าตัดเปลี่ยนข้อเข่าเทียม ได้ประมาณ 1 - 2 ปี

● วิธีการใช้ยาฉีดน้ำไขข้อเทียม

การใช้ยาฉีดน้ำไขข้อเทียมเป็นการฉีดเข้าไปในข้อเข่าเพื่อทดแทนน้ำไขข้อที่เสื่อมสภาพ โดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางโรคกระดูกและข้อเท่านั้น ได้แก่ แพทย์ออร์โธปิดิกส์และแพทย์เวชศาสตร์ฟื้นฟู ผลลัพธ์ที่ใช้น้อยอยู่ในปัจจุบันมีหลากหลายตามขนาดโมเลกุลของตัวยา โดยชนิดที่มีขนาดโมเลกุลสูงจะใช้ปริมาณและจำนวนครั้งของการฉีดน้อยกว่าเมื่อเทียบกับชนิดที่มีขนาดโมเลกุลต่ำ แต่ผลในการช่วยลดอาการปวดข้อไม่ต่างกัน การใช้ยาฉีดน้ำไขข้อเทียมจะมีทั้งชนิดฉีด 1 เข็ม, 3 เข็ม และ 5 เข็ม ต่อแผนการรักษา ทั้งนี้ประสิทธิภาพของยาจะอยู่ได้นาน 6 เดือน - 1 ปี ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของโรคและการปฏิบัติตัวของผู้ป่วย

● ข้อควรระวัง / ข้อห้ามใช้ยาฉีดน้ำไขข้อเทียม

- ไม่ควรฉีดในผู้ที่มีข้อเข่าเสื่อมรุนแรง มีการติดเชื้อในข้อเข่า มีการคั่งของเลือดหรือน้ำเหลืองที่ขา
- ไม่ควรใช้ในหญิงมีครรภ์ หญิงให้นมบุตร และเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี
- ผลลัพธ์ที่สกัดจากหงอนไก่ ไม่ควรใช้ในผู้ที่แพ้โปรตีนจากสัตว์ปีก
- ผลลัพธ์ยาชนิดที่สกัดจากแบคทีเรียธรรมชาติจะปลอดภัยมากกว่า ผลลัพธ์ที่ได้จากสารสังเคราะห์ ซึ่งอาจทำให้เกิดการแพ้รุนแรงได้

แหล่งอ้างอิง : ศ.นพ.อารี ตนาวลี. (2557). โรคข้อเข่าเสื่อม. สืบค้นจาก <http://www.orthochula.com/index.php/2014-06-09-04-08-48/ความรู้สู่ประชาชน/34-โรคข้อเข่าเสื่อม.html>

แนวปฏิบัติบริการสาธารณสุข โรคข้อเข่าเสื่อม พ.ศ. 2554. (2554). สืบค้นจาก https://www.chiangmaihealth.go.th/cmpho_web/document/160610146554495425.pdf

สาระสุขภาพยาน้ำรู้โดยเภสัชกรอุทัย. โรคข้อเข่าเสื่อม ยารักษาบรรเทาเมื่อไรบ้าง. (2549). สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/216848761792023/photos/โรคข้อเข่าเสื่อม-ยารักษาบรรเทาเมื่อไรบ้างเราเดินทางมาถึงตอนท้ายๆของการรักษาการรัก/926031824207043/>

Prospective randomized trial comparing the efficacy of single 6-ml injection of hylan G-F 20 and hyaluronic acid for primary knee arthritis: a preliminary study. (2012). Retrieved from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/23451445>

Comparative Effectiveness of Alternative Dosing Regimens of Hyaluronic Acid Injections for Knee Osteoarthritis: A Systematic Review. (2019). Retrieved from <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1941738119861545>